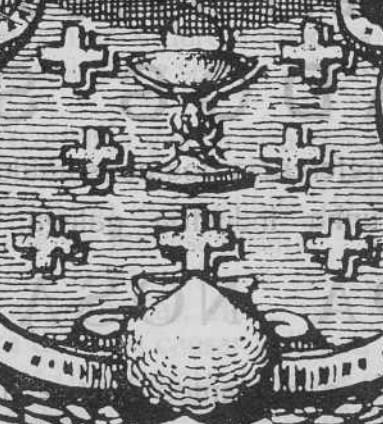

Dejeve in auto - cuberto

A NOS ATERRA

A NOSSA TERRA

IDEARIUM
DAS

ANO X

N. 231

1.º de Nadal de 1926

CAMILLO DIAZ

ZINCKE HERMANOS

LIBRERIA PAPELERIA
IMPRESA

Cantón Grande, 21 — Estrella, 37

A CRUÑA

A MAIS ECONOMICA

DE GALICIA

Paulino Freire

BOUZAS - VIGO

Sucursaes: na Cruña - Ferrol

Redes d'algodón para tarrafa Aparellos armados e en panos, para barcos pesqueiros. Malletas de abaca e cáñamo alquitranado-Cables de aceiros, Ingleses Aceites xenerás e vexetaes, e surtido completo para maquinaria e pesca.

Santa Lucía, 26 e 28

A CRUÑA

BANCO PASTOR

Casa fundada en 1876

Capital suscripto,

17.000.000

Capital desembolsado,

8.500.000

A CRUÑA - VIGO - LUGO - ORENSE - FERROL - VIVERO - SARRIA - MONFORTE

A superioridade dos CALZADOS SENRA

abonda para xustificar a preferencia dos consumidores, mais o procedere d'inha industria galega,

HONRA DA NOSA REXIÓN

obriga á non gastar outros á cantos sinten amor pol-a sua Terra

Fábrica: Avenida da Granxa -- A CRUÑA

DESPACHOS: Cantón Grande, 15 - A CRUÑA — Real, 110 - FERROL — Príncipe, 9 - VIGO

A N O S A T E R R A

IDEARIUM DAS IRMANDADES DA FALA

REDAICION E ADEMINISTRACION

Rúa Real, 36 - 1.º

A CRUÑA

PRECIOS DE SUSCRICION

Na Cruña, mes 40 céntimos. Fora, un ano
6 pesetas. América, un ano 8 pesetas.

PAGOS ADIANTADOS

ANO X

1.º de Nadal de 1926

Núm. 231

AO DECORREL-OS DIAS

Os trinta transcurridos dende a derradeira vegada que cumprimos a misión de cubrir esta páxina, déronnos, senón moitos e fáciles de libre comentario, algúns sucedidos dignos de mención.

Na hospitalaría e democrática Francia un romántico soñou con abranguer para a súa terra felicidades e venturas somentes capaces de alentar en corazóns xenerosos e cerebros xurdiamente idealistas. Un Garibaldi, coa traición, botou un baldón riba d'un nome glorioso e simbólico.

A orientación política do mundo continúa o seu camiño que os tempos sinalan cara un porvir máis humano e máis feliz. Tropeza nos oustáculos que os vellos sistemas na súa espantosa agonía céibanlle ao pasar e se cadra detense un anaco aquí ou aló pero mañán a marcha será uniforme e a afirmación dos novos tempos, segura.

Así o procraman as eleccións gregas, ingresas, agora, e as d'outros países derradeirairamente. Aqueles países onde hai eleccións e son gobernados pol-a vontade nacional que tan elocuentemente se manifesta. As eleccións non son dignas de se ter en conta pol-as circunstancias especiáse pol-o ambiente de forza en que se producen.

Aquí o único que se trocou foi o tempo que d'unha longa tempada de insufribre sequía pasamos a un desbordamento das esclusas atmosféricas que nos afoga, a forza de chover, tanto ou máis que o ambiente que naturalmente continúa gris. Mais non hai mal que cen anos dure e queda a esperanza de que esto ten que rematar algún día pois non pode seguir así ao decir dos que, según eles, están ao tanto do segredo.

Mais perto de nós, a Academia galega coa elección de D. Eladio Rodríguez para presidente vai entrar n'un período de grande aitividade que temos de ollar con intrés. Igualmente o Seminario, non Instituto, de Estudos galegos comenzou a tarefa invernal que promete ser interesantísima.

Anúnciase a imprentación de novos libros galegos continuando a aitividade que n'ese orde estamos a presenciar. Hoxe que vivimos o momento máis intresante da nosa literatura débenos causar ledicia a incorporación integral da Academia, a quen cobizamos ollar exenta da friaxe que adoitan ter estes organismos, prestándolle a calor da súa autoridade e o alento do seu traballo.

E nada máis. Algúns dos temas tocados ao pasar merecían un comento máis estenso e detido pero non pode ser e non, como dín os xornalistas profesionáís, por falta de espacio que o temos ou onde non faceríamolo.

É sinxelamente porque non pode ser e non val lamentai-o.

A PRESIDENCIA DA ACADEMIA

O novo cabezoleiro D. Eladio Rodríguez González

Como Sabedes, a Real Academia Galega, xa ten novo presidente. É este D. Eladio Rodríguez González. A Murguía, noso venerable patriano, sucejeulle D. Andrés Martínez Salazar; a Martínez Salazar, D. Francisco Ponte e Blanco. Agora temos de cabezoleiro da douta corporación a D. Eladio Rodríguez González. Que sexa por moitos anos e que sexa para ben.

O novo presidente foi cáseque elexido por unanimidade. A votalo -como nunca até o d'agora acontecera- viñeron académicos de fora: D. Marcelo Macías, Ramón Cabanillas, Amor Meilán, Vega Blanco, D. Federico Maciñeira e D. Indalecio Varela. O que proba que agora, mais que n'outros momentos, hai verdadeiro interés en que a nosa Academia camiñe pol-a liña reuta. Que boa falla fai; abofé.

En D. Eladio Rodríguez González danse tres cualidades escélenes, moi necesarias no honroso posto que acaba de se lle concedere: a de sere home serio e seréo; a de non ter enemigos e a de sabere falar o galego. A de sabere falalo, e a de cultivalo e estimalo, coma o millor tesouro da nosa raza. N'este senso o seu nomeamento pareceunos moi axeitado. Porque nós coidamos que xa con este precedente e de hoxe en diante, non debe de se tolerare que quen presida a Academia Galega, poída, non soio desconocel-a nosa lingua, senon incluso avergoñarse d'ouvilala falare, téndoa por cousa inferior, que académicos houbo e hai aínda de tan ausurdo e paradóxico xeito. D. Eladio Rodríguez González é, pois, o primeiro presidente da douta corporación verdadeiramente enxebre. E ó velo elexido, decimos, coma de cote, que non abonda xa para ocupare aquel posto, ter un prestixio intelectual ou social. Percisa tamén enxebreza, fé de bautismo galeguista.

A nosa embora á Academia e o seu novo presidente, que nas colunas de A NOSA TERRA ten dado tantas mostras do seu talento, e agora a esperarmos os froitos das suas iniciativas e da sua atuación á cabeza d'aquel douto orgaismo.

Na mesma data, na que se elexiu para o cárrago de que falamos a D. Eladio Rodríguez González, celebrouse no Círculo de Artesanos a recepción solene de D. Fernando Martínez Morás, coma académico de número.

Presidiron o auto, os señores Macías, Carré Aldao, Cabanillas e Fernández Diéguez.

O Sr Martínez Morás léu un notabre discurso sobre "toponimia galega", que foi moi gabado e ó que lle dou resposta o Sr. Rodríguez González. Esto da nosa toponimia ten un fondo interés e ata o d'agora andivo moi descoidada pol-os escritores galegos. Bós auxiliares para o seu estudo poden selo a toponimia portuguesa, a gramática histórica do señor de Santiago e aínda o mesmo rexistro civil.

Na mesma xunta na que se elexiu presidente da Academia a D. Eladio Rodríguez González, foron nomeados membros numerarios da douta corporación D. Roberto Novoa Santos, o bispo de Lugo, e o coengo d'Ourense, Sr. Domínguez Fontenla. E quedou proposto para académico D. Ramón Otero Pedraio. Coma poucos o autor da "Síntese Xeográfica de Galicia" merece tal honore.

O que todo galego ten que saber

SEGUNDA PARTE

RESUME D'ETNOGRAFÍA GALEGA

I

ANTROPOLOXÍA

(Proseguimento)

1. A Raza galega. Carauteres moraes.

É na y-alma no qu'o pobo galego mais s'imita ós outros pobos céltigos. O seu temperamento e a súa estrutura mental son cumpridamente céltigos e europeos, con fonda diferenza cos outros pobos peninsulares.

No temperamento, semellan predominar entre os galegos, os que na clasificación antiga chamaban *sanguíneo e melancónico*, anque o primeiro con pensamento menos súpeto, e cecais con afeizón mais forte que n-outros casos, ou seña mais perto do melancónico do que sole estar.

O caraute galego distínguese pol-a *reflexión* silenciosa, vagarosa, encalmada; pol-a forte *sentimentalidade*; por certa *desconfianza* pol-a *paciencia*. O galego sole ser un *introvertido*. Mais sole pasar por alfernancias de *ledicia* espansiva e barulleira, e por *arratadas* que moven a súa vontade; ven ser o caraute qu'os psiquiatras modernos chaman *ciclotímico*.

Unha das cousas que millor caracterizan a mentalidade galega, é o *senso crítico*, que en xuntanza coa sentimentalidade lírica, enxendra o *humorismo*. En troques, non é grande a súa facultade orgaizadora e sistemática.

Caracterizan o sentimento galego, o *lirismo*, que fai dos galegos un pobo de poetas, e o amor á terra natal, que enxendra a *morriña*. A morriña é un aspecto da *saudade*, sentimento de cobiza d'algo que non se sabe, de cole insatisfeita; o outro aspecto é a *cobiza do*

lonxe que infruye na emigración, e fai ós galegos soñadores e malencónicos.

A vontade galega é pacienzuda, e pode ser *tenaz*; mais non é adoitada pra domeñar ós demais.

O gálego sole terse en pouco, desconfía dos demais e de sí mesmo, tende a considerarse *inferior*. D'eiquí que seña cobarde pra sostel os seus dereitos, *homilde*, tímido, chegando ó disprecio do seu e desconsiderada estimanza do alleo. D'eiquí a xenofilia en total-as súas formas, dende a súa escesiva estimanza pr'os forasteiros, ós que tende a elevar por riba dos seus, ata a adoución do castelán e dos estilos d'América no vestido e na arquitectura das casas. Moitos d'istes defeutos da raza galega débense a circunstancias históricas, e non ás súas disposicións conxénitas.

Outras características son o *individualismo* e o *senso de propiedade*, que é pouco doado estudar arredadamente. D'eiquí o instinto que leva ós galegos a quereren todos casa de seu e a procuraren colleitar canto precisan pr'o seu consumo, si pode ser sen mercar ningunha cousa qu'iles poidan producir, o que fai da familia unha entidade económica completa.

2. Formación da raza (Antropoloxía histórica).

Non podemos determiñal-a influencia de cada elemento histórico na formación da actual poboación galega.

Os elementos históricos que, en diferente proporción, na leira contribúen a formala son:

1.º *Poboación precéltigas.* D'elas non temos mais que restos da sua cultura material. Das mais modernas, supoñen si eran *Ligures* (Schulten) ou parte *Pirenaicos* e parte *Cap-sienses* (Bosch Gimpera).

2.º *Celtas Débeselles* a cultura dos Castros (Edade do Ferro), e deixaron sinal evidente nos caracteres moraes da nosa raza, en gran parte nos caracteres físicos, nos usos e costumes, no folk-lore. Pra moitos, os Celtas forman o verdadeiro fondo da poboación galega, e de certo que os mais dos indicios levan a afirmalo.

3.º *Romanos.* A sua influencia semella ter sido mais ben cultural (idioma, cristianismo) que non antropolóxica.

4.º *Xermanos:* Suevos e Visigodos. À sua influencia – que foi sen dúbida mais antropolóxica que cultural – pódese apoñer a predominanza do tipo loiro n-algunhas bisbarras. Pra moitos, a mór parte da nobreza galega sería d'orixe suevo.

5.º *Pobos ibéricos.* O seu influxo – non tan grande como poidera parecer – debeuse exercer xa no tempo dos romanos, pero mais especialmente nos primeiros tempos da Reconquista e despois do século XV.

Os outros pobos que desfiaron pol-a Península, non poideron ter senon unha influencia esporádica e de pouquísima importancia.

En todo caso, sole acontecer de cote que os elementos estranos señan asimilados pol-o elemento autóctono, que impón os seus caracteres nos cruzamentos.

II

ETNOGRAFÍA

1. *Etnografía xeográfica.*

A) *Espallamento da poboación.*—A poboación galega presenta un exemplo escrito de *sedentarización rural*. Pobo de labregos e mariñeiros – as duas cousas a un tempo moitas vegadas – vive dos froitos do chao, do gando e da pesca. En lugar de s'axuntar en grandes centros de poboación, coma fan outros pobos espállanse pol-a campía adiante, en aldeias pequenas.

Pais superpoboado, como indicamos na parte xeográfica si ben se agrupa mais na veiramar e nos vals, non por iso deixa despoboa-

dal-as montanas, mais que nos grandes macizos coma o de Queixa, San Mamede, algúns da Raya Seca e raya d'Asturias e León, nas partes mais ergueitas e menos doadas. No demais, dende tempos antigos aparecen poboadas as rexións da montana, rubindo as aldeias pol-os vals, as encañadas e os chaos outos. Às vegadas, rexións montanosas teñen densidade d'abondo.

As vivendas axúntanse formando *aldeias* ou *lugares*, cáxeque sempre pequenos. As casas isoladas son raras: algún *pazo*, algún antigo *priorato*, ou casas novas *à veira das estradas*.

Uns cantos lugares forman a *parroquia*, entidade social natural, pra moitos supervivencia dos antigos *clans*. A Eirexa en Galiza raramente criou a parroquia: nos mais dos casos atopouna feita. O Estado entroques, descoñeceuna e criou o municipio rural, trasplante do réxime das vilas que non coalla. O peisano non é do *ayuntamiento*, é da parroquia. A parroquia ten a sua forma de goberno antiga, patriarcal e democrática, viva ainda en moitos lados. A eirexa dá nome à parroquia e sirve de centro de xuntanza, onde s'alopa a xente, troca ideas, toma acordos e publicaos.

As parroquias son meirandes e espaciadas na montana, mais pequenas e agrupadas na ribeira e na beira mar.

O espallamento da poboación, a sua organización e vida áchanse condicionados pol-as necesidás da vida rural.

B) *Aldeias, vilas e cibdades.* – Se non pode distinguir ben en Galiza a *aldeia* do *lugar*. Os dous nomes empréganse indistintamente.

Os lugares teñen o casarío axuntado, as casas moitas veces pegadas unhas às outras, deixando antre elas *rueiros*, *carreiras* ou *canelas*, e ainda *eirados*, prazas ou campos, onde às vegadas, no lugar da eirexa ou outro doado da parroquia, faise a festa (*turreiro*) ou a feira si a hai. Outras vegadas, o campo está fora do casarío, e sole ter arbres que dean sombra. Tamén se solen meter ant'as casas *eixidos* e *hortas*. Na ribeira e na media-ribeira, os *carreiros* e *canellas* solen estar tamén cobertos de parral. Dos *pazos*, das casas novas, das eirexas, trataremos no capítulo adicado à casa galega.

As vilas son dous tipos principais; *antigas*

e modernas. As vilas antigas son vellos centros de bisbarra rural, d'orixe feudal (Allariz) monástico (Celanova) ou foral (Caldelas?) e entón teñen unha estrutura imitante á das cidades, co-a forma arredondeada ou poligonal que l'impunhan as murallas.

As vilas modernas fórmanse n-un cruce de camiños, ou ós lados d'unha estrada, ond'as casas novas forman un agrupamento lineal.

Tamén solen existir a vila antiga co-a vila nova, arredándose unha da outra (Monforte, Bayona, Verín) ou seguindo xuntas (Xinzo da Limia). Outras vegadas chegan a xuntarse dúas ou tres vilas qu'estaban perto, asina Carril - Vilagarcía, e Fefiñans - Cambados - Santo Tomé.

As cidades son, ou vellas sedes episcopás (Lugo, Ourense, Mondoñedo, Tuy) centros de vida comercial, coma Vigo, ou ond'o comercio colaborou co-a administración pública, coma na Cruña, d'orixe militar, com'o Ferrol, etc. O característico das cidades galegas é o tipo de cidade aberta ó campo, que xunta aldeias e vilas axundándose dos medios modernos, de comunicación: o tipo mais acabado é pol-o d'agora Vigo.

C) *Emigración*.— Com'o irlandés, o galego emigra. Non está dilucidado, nas causas da emigración, a parte que ten a *necesidade*, a parte que ten a *arela aventureira* e a parte que ten o *vezo*.

A emigración galega, d'orixe bastante antiga — xa se layaba d'ela o P. Feixóo en 1738 — é de dúas castes: *periódica* e *non periódica*. Da periódica, a principal, é a dos *segadores* que van a Castela, anque tamén n-algún tempo iban a Cuba a algunhas labores.

A non periódica, é, ou pra dentro da *Península* (Hespaña e Portugal) ou pra *América*. Sole acontecer que, dos que van pra Portugal ou Hespaña, señan mais os que quedan aló qu'os que volven. Dos que van a América son mais os que volven qu'os que quedan aló. A América, pol-o xeral, o emigrante vaise precurar un pequeno capital, pra voltar á Terra.

Os efectos etnográficos da emigración son grandes, aló e aquí. Aló, os galegos non perden de todo a súa conciencia de pobo; tenden a xuntarse ús cos outros: en Hespaña e Portugal forman *Centros galegos*. En América, sobre todo no Sul, axúnanse formando *Sociedades*

de fillos de tal ou tal país, reproducindo nos seus agrupamentos a división xeográfica de Galiza, pensan de cote na Terra, e precuran ó seu progreso.

Eiquí, os efectos etnográficos da emigración nótanse na *costrución arquitectónica* e no *vestido* (nos que tenden a imitar o que viron n-aquelas terras); no *idioma* (adoución do castelán ou corrupción do galego); no crebando da *orgaización familiar* galega; n-algunhas usanzas tradicionais, especialmente na *múseca* (sustitución da gaita pol-a charanga ou corrupción da gaita, con claves, clarinete ou requinto, caixa, etc) e na *danza* (introdución do agarrado, bailes eisóticos); no relaxamento da *relixiosidade* (escolas laicas, etc); na introdución de *supersticiós* novas (espiritismo, teosofía, etc.)

Algunhas vegadas, tamén produz aborrecedo pol-o traballo da terra. Moitos americanos, á volta poñen *tendas* na aldea e deixan a aixada.

(Continuaráse)

1916 - 1926

Vede eiquí dúas datas que na súa sinxeleza numérica, marcan toda a vida de esta revista e un longo treito da nosa propia vida.

¡Dez anos! O día 10 de Santos do 1916 saíu do prelo o primeiro número de A NOSA TERRA. E dende entón, mester é decilo, favorables ou adversas as circunstancias en que nos atopáramos, en ningún momento deixamos de cumprir a patriótica laboura que nos impuxemos.

E agora pasado tanto tempo cando un de nós, dos que puxemos toda-as nosas enerxías e todos-os nosos amores ao servizo da causa de Galicia, folleamos a colección do noso idearium, parécenos atopar palpitantes entre as súas follas anacos vivos da nosa alma.

Fai dez anos que foron escritas as verbas limiares de "Bandeira Ergueita". E a bandeira ergueita sigue, sin que as traiciós nin as persecuciós foran d'abondo a derrubala. Chantada estaba e chantada continúa, pol-a férrea vontade d'uns cantos, á quenes nada nin ninguén fixo trocar n-istes tempos en que todo troca.

O esquencemento para os que desertaron...

Unha lembranza pra os que a morte levou...

Pra os que loitan, abonda a leición de enerxía que representa a longa vida do noso Boletín.

¡Lámpara votiva acesa sempre ante o altar da Terra.

ECONOMÍA IRLANDESA

CICAIIS non hai en toda a Europa nova unha terra mais suxestiva que a Irlanda. Inmoredoiroa orixinalidade, yalma celta e atlántica agora acesa na lumieira d'unha poderosa futuridade. Mais pol-o d'hoxe, non trataremos dos carauieres literareos, filósofecos, artístecos do salvador movemento gaelico. Tamén son interesantes as estadístecas económeas e d-eles decorren leucióis d'urxente eficacia.

As colleitas do agro. A Irlanda é (mais por cousas hestóricas que geográficas) un país agrícola. A economía de seu agro foi e segue rexida pol-o ritmo imposto pol-a Inglaterra. Cando se industrializou a poderosa viciña, a Irlanda acreceu as suas sementeiras. Mais medeado o sigro XIX, Inglaterra franqueando seus portos ós grans extranxeiros forzou a Irlanda ó desenrolo do gando. N-hai no mundo unha corrente tan forte i-antiga do comercio de gando igoal ó que Irlanda manda ós centros de ceba e de consumo da Inglaterra. Cifras medias nos anos 1917 a 1918: vacas e bois, 791.410; carneiros, 628.765; porcos, 188.750. Istes números refireense ás bestas vivas pois todo o mundo sabe cales son os grandes provedores da Inglaterra en carne morta. Ó gando hai qu'engadir manteiga, queixo, leite condensada, aves de curro, ovos, mariñas, touciño e xamón pra xuntar a proporeción 96 por 100 das exportacions da Irlanda.

Industria. Os douscentos millós de carbón irlandés non se benefician pol-as dificultás d'exportación; a Irlanda depende do carbón inglés. Os minerás de ferro de Antrim van pr'as forxas de Gales e de Ayrshire; o aluminio vai ás fábricas de Kinlochleven e de Foyers no canal calendoniano; as pyritas de cobre beneficianse en Sivansea e no Lancashire.

Camiños de terra e mar. As compañías son todas inglesas e dispoñen dos ferrocarrís mais no seu proveito que no intrés da terra. Nos primeiros tempos os centros de comunicaceón eran os lugares estratéxicos como Curragh

(Kildare) e Enniskillen (Jermanagh). Inda hoxe todal-as liñas converxen na que xunta os portos de Dublin e Belfast e soilo mandan ó Ocidente pequenas liñas normales á costa.

No final do sigro XVIII foi impedido o transporte de produtos coloniás ós navíos irlandeses. Hoxe os portos ingleses fan a exportaceón; os portos pr'a América non son Limerick, nin Galway nin apenas Dublin sinon Liverpool e Glasgow. Hastra 1920 non houbo paquetes direitos da Irlanda pr'a América i-os emigrantes víanse precisados a embarcar en Liverpool. Dend'o mesmo ano hai servizos direitos da Irlanda ó continente (Francia, España, Bélxica) e a New York.

En tudo o que antecede ve-se a ruín da política inglesa afogando as ceibes iniciativas da Erin. En dúas etapas, a primeira do sigro XII ó XVI; a segunda do XVI ó XVIII Inglaterra colonizou pol-a forza a Irlanda en proveito único da metròpoli. Colleu a terra mais endexamais conquistou un átimo da yalma irlandesa. Nos derradeiros anos do XVIII desenrolouse unha poderosa industria de texidos. Obreiros de Wallonia, de Holanda e de Francia foron levados respectivamente a Clonmel, a Limerick e a Waterford, hastra moitos do W. da Inglaterra fixéronse en Dublin: Cork e Kinsale. Arredor do 1687 sentiuse ameazada a industria inglesa. Entón os fabricantes de Exeter, de Derón, de Somerset conqueriron doadamente unha riola de leises que mataron á industria irlandesa. No 1913 e 1914 os servizos direitos de Irlanda á América foron mortos pol-a metròpoli en proveito de Liverpool.

Leises d'esta natureza pódense citar a montós. Agora son outrol-os tempos O Estado libre sabrá xardir as fontes de riqueza do chan gaelico e da sua posición airánteca. Inda que a vecifianza do poderoso emporio iuglés sexa sempre grande fundarase en cimentos mais xustos á economía irlandesa.

R. O. P.

OS DEFUNTOS TEÑEN MEDO

PASABA xa algo da meia noite. O cemeterio estaba silenzoso, porque os sapos e os grilos cansos de cantar sin que ninguén lle fixese caso, deitáranse a durmir.

Unha cousa moura, semellante a unha nuve pequerrecha de forma humán, saíu de unha coba. Era Marcelino da Braña. Enterrárase aque!a mañán, e aproveitou a noite pra dar unha volta arredor da eirexa. Ao atoparse soio no cemeterio, sinteu certo medo, pero maxinando que os defuntos non deben ter medo, senón que o deben de meter, tranquilizouse e botou a andar pra diante.

Preto da porta pequena da eirexa, n-un campinho vizoso, ollou unha morea estricada que lle pareceu un home.

- Vouno facer fuxir - dixo pra sí. E dou un berro agoirento, capás de lle meter medo a un enterrador. A morea ergueuse a presa, e dou outro berro mais agoirento aínda que o d-él. Era un compañeiro.

- Quén anda ahí? - preguntou.

- Son eu - dixo Marcelino.

- E quen és tí?

- Son Marcelino da Braña.

- Home! Marcelino? Canto me lizo de te atopar por aquí!

- E tí quen és?

- Eu son Farruco de Campos, aquél teu amigo. Lémbraste?

- E non me hei de lembrar!

- Cándo chegaches?

- Cheguei esta mañán.

- Non sabía que morreras. Onte a noite, saín un pouco da coba, pero como facía moito frío i-escomenzaba a chubiscar, voltei axiña. O que me estrana é que os cans non oubeasen.

- E que onte e oxe tiveron moitos hosos que roer, por mor da comida que se fixo pros cregos.

- Quizais fose por iso. E que, despedironte ben?

- Sí, hom, estou satisfeito. Endexamais ma-

xinei que a miña muller fixese tan ben o pranto!

- Olla unha cousa. Sabes si Andrés de Co-desido lle voltou a miña Manoela aqueles vintecinco pesos que eu lle emprestara?

- Non soio llos non voltou, senón que endexamais llos coida voltar, según me dixo a min non fai moito tempo, alá no outro mundo. Como non firmáchedes ningún papel!

- Carafio co-él! Pois isto non pode ficar así!

- E a tí que che interesa? Comer non has comer d-éles!

- Sí, eso é certo. Pero por outro lado, cáxequé é unha vergoña que lle deban a un cartos e llos non paguen.

- Pois Andres non volta ises cartos.

- Entón heime vingar ben vingado.

- E que lle hás facer?

- Eille de dar un disgusto. Sabes se cree nos defuntos?

- Nin n-os defuntos nin n-a Compañía. Aínda coido que non vai a misa.

- Qué lástima!

- Pero pódeste vingar de outro xeito que quizais lle magoe mais que o medo.

- Húlo?

- Escoita. Oxe que é a noite de quinta feira, cádralle a i-auga a Andrés, pra sua cortiña da Revolta. Qué che parece se lla fóramos quitar?

- Paréceme moi ben. Hálle de gorentar tanto como o couce de un bô cabalo.

- E o mesmo tempo cumpro o degaro que teño de amocar un pouco a Xan d-Estevo, por non querer emprestar a besta pra ir achar cregos pro meu enterro.

- Qué lle maxinas facer?

- A i-auga que lle tiramos a Andrés, botámoslla a Xan.

- Sí, pero d-iste xeito, en vez de o amocar, faslle un favor.

- Non fago non! Porque o menos que pode facer Andrés é denunciar a Xan por lle tirar a sua i-auga. E aínda non sei se téremol-a sorte de que se lie: a sachozos!

- Certamente! Non reparaba eu n-eso.

- Pois se che parece ben, imos alá.

- Sí, non hai tempo que perder.

Como a Revolta estaba preto, pouco tardaron en facer o que se propoñían. E unha vez vingados, dirixíronse de novo ao cemeterio.

- Agora xa é algo tarde - dixo Marcelino da Braña - senón, aínda me iba' adevorir un pouco. Teño degaro de lle meter medo a unhas cantas persoas.

- Ai meu amigo! Cómo se coñece que fai pouco tempo que és defunto! Aínda estás domeado pol-os prexuízos do outro mundo! Aínda coidas que nos achamos no tempo dos medos! Qué trabucado estás meu fillo!

- Qués saber que che non entendo?

- Quéroche aconsellar que non fagas tolerias. En vez de te adicar a meter medo, cuida que cho non metan a tí.

- Home, meterlle medo a un defunto!

- Coidas que non?

- Paréceme unha cousa sin xeito.

- Pois hás saber que aínda na coba non estamos seguros. Contoume un vello, que acouga a miña veira, que certa noite coidaron

entalar de medo todol-os defuntos do cemeterio. Uns homes armados de legons e de pica-rañas, abrino unha coba, e roubano os hosos de unha perna e unha calivera. Pol-o visto eran médicos.

- E como non protestaron os outros defuntos?

- Aquela escta arrepiante deixounos a todos frios coma neve.

- Sabes qué xa non vou tranquio de todo?

- E logo?

- Si tivéramos un mal encontro...

- Non hai que ser tan medoñendo! Olla que si o souperan n-o outro mundo habíanse de rir ben de nos.

- Déixame de contos! Xa estou desexando que veña o día...

N-este intre estaban xa preto do cemeterio. Unha bufarada de ar, axitou a veira do camiño unha cousa a xeito de pantasma. Os dous defuntos cheos de medo, botaron a fuxir e metéronse na coba. O pantasma era un espantallo que o dono de unha leira de chicharos puxera alí pra espantar os paxaros.

MAGARIÑOS NEGREIRA

NO CAMIÑO DE SANT'YAGO

(Proseguimento)

Tiñamos tencionado deixar o Carballiño cás primeiras luces do día, cando inda no aer, o canto dos galos, vaise ceibando o mundo da brétema nocturnia, e os perfíles, pouco a pouco, adiviñanse primeiro, logo lixeiramente difuminados, e mais tarde, cando o abrente trunfou de todo da noite, óllanse xa fortemente, coas cumes douradas mornamente pol-o sol, que escomenza a parecer na outura. Mais ao tal pensar, non contábamnos con que, o cansanzo e o sono, tiñan de nos rendire en forma que fixera imposible o erguernos cedo.

Emporiso, eran xa as seis da mañá cando nos dispuxemos a vencel-a preguiza e deixar o leito.

Erguímonos todos, e logo de cargar novamente cos morraes, cámaras fotográficas e cantimploras, que cosituían todo o noso equipaxe, e de encher os petos de cereixas un pouco du-

ras e bravas, sortimos ás seis e meia, cando, agás da pousadeira que a isa hora ía pra misa, ninguén había inda pol-as rúas.

A mañá estaba fresca; o ceo craro e despexado, e un airiño moi bõ que corría, deunos ázos pra camiñar con forza e adiantar camiño namentras o calore, o forte calore do mes de Xullio e da terra ourensán, non fora impedimenta grande pra a nosa marcha.

Collimos pol-a estrada que sal do Campo da Feira do Carballiño e vai para o Irixo, Pasamol-a ponte vella que está a carón da nova, deixamos atrás as ringleiras de casas de estilo semi-moderno aínda que sin pretensións, e comendo as cereixas un pouco bravas que nos refrescan o bico, imos rubindo a costa que nos alonxa do Carballiño, que queda xa, aló en baixo.

Son as sete e meia, cando logo de subir moi-

to e en varias voltas, collemos por un atallo antre piñeiros e carballos, e chegamos ao Pazo de Madamás, que domina toda aquela terra con gran hourizonte.

Diante do portón do pazo, carballos vellos e moi fermosos, fan plazoleta. Un d'eles, o mais outo e groso danos a sua soma, baixo a que, fixemos campamento, e almorzamos chocolate roido e pan.

Por riba de nós, pasa a estrada que leva ao Carballiño. Temos un auto que lle dín «Auto Campiñas» e logo outro que se chama ONOSO.

Dimpois fumos visital-o Pazo de Madamás, que según nos dixeron, é de D. Florentino Temes. Está moi desfeito. Tiña capela, hoxe pechada, duas solainas, unha sen baranda de un lado e outro. Atopamos alí un escudo coas armas dos Salgado, lemes e outros; unha porta regular, e drento, n-unha das habitacións, unha cama, unha cadeira e as portas de unha alacena de madeira tallada, moi fermosas.

A cama, ten tallas moi imitantes ás dos xugos dos bois, especialmente ós miñotos e santiagueses. De tudo isto, e con permiso da cadeira, fixemos fotos.

Deixamos Madamás ás nove, e fumos ver a eirexa, bonitiña, de estilo neoclásico, sin ren de particular. O Risco, fixo unhas perspeitivs do hourizonte.

Seguímos pol-a estrada baixando. Tiñamos de fronte, o Castro Pedrido; deixamos á esquerda a parroquia de Corneda, que ten eirexa con torre barroca, e camiñamos cara a Couceiro, que se ve de fronte. E lugar grande que ten un coto penedoso enriba.

O Terreo da estrada, o granito, descomposto en cubos. Hai monte a un lado e outro.

Pasamos un fluente do Arenteiro por unha ponte de cemento con baranda de ferro e, rubímos pra Couceiro.

Un pouco antes de chegar, botamos unha pequena pousa debaixo de uns carballos, dímoslle tempo ao Risco pra que xantara unhas poucas cereixas que lle quedaban, e logo seguimol-a marcha, sen pasar por Couceiro que deixamos á esquerda.

As nove e meia pasamol-a Ponte de iste nome, e seguimol camiño de Dadín onde chegamos ás once. Alí vimos unha do XVIII ou comenzos do XIX. No adro hai unha sepultura con estela adornada con rosáceas. As campas por toda

ista terra, non acostuman a ter estela. As antigas están deitadas no chan, con cruces e algún recuadro. O Risco, fixase e apunta, unha que di: «Florinda da Juana».

A eirexa estaba aberta, e entramos. O pavimento e antigo, e o presbiterio sen bóveda de crucería con nervaduras que arrincan dos ángulos apoiados en pequenos capités-mén-suas.

Altar modernista-oxival moi pintado, con un S. Pedro e outros Santos. Hai outro altar antigo churriqueresco, e outro con un Cristo na Sancerisía. Vimos un candieiro de ferro con duas velas e unha cruz no meio e debaixo unha caliveira e dous osos; a caliveira repuxada n-unha lámina de ferro.

Eran ás doce cando chegamos á Ponte Irixo.

Apartamos da estrada pra irmos ao pobo, e o pirmeiro que nos chamou a atención, foi unha caravilla-petador, no portón de unha casa. A caravilla de un aer exipcio, semellando unha monia enfaixada, ollada de perlo, era a estilización de un labrego antigo con monteira, chaleque de colo rubido e chaqueta con botóns. Fixemos foto de esta caravilla, que ven a aumentar o número que de elas tiñamos xa dibuxadas, tal vez pensando no Fermin Bouza Brey, que fai tempo anda recadando dibuxos d-elas.

Logo pasamol-a ponte, do mesmo feito e imitante á de San Fiz, anque o ollo central non é oxival.

Na crave do arco central, ten unha imaxe que se non vé ben e de feitura moi primitiva.

Mesmo á entrada da ponte, pasamos a unha casa con tenda no baixo, e outro cuarto pequeno onde traballaba un zapateiro, co que, ao tempo que un arregraba as botas ao Feixóo, estivemos de tertulia.

Dimpois de feita a «toilette» dos pés, rubímos a xantar a unha estancia do piso, con fermoso fallado de castaño e divisións de piñeiro novo. Na sala, unha gran mesa, con bancos ós lados.

O patrón, home serio, de bigote, fixonos rubir por unha moza, ovos duros partidos a metade, guiso imitante ao do pulpo, e dimpois xamón cocido con patacas ao xeito de cachelos queixo, pan e viño e café con unha botella d-augardente do Ribeiro.

Acabados de xantar, sacamos un coleción que estiramos no chan e deitámolos riba de él un anaco.

Enantes de surtir, do Irixo indafixemos unha foto de un peto de ánimas, e outra de unha vista da aldea, na que retratamos a xente de alí, entre eles un vello de bigote e óculos pequeneiros con mandil de coiro, con todo o aer de un zapateiro.

Eran ás catro da tarde, cando deixabamos a Ponte Irixo, que é a derradeira aldea de algunha importancia na ruta Carballiño-Silleda.

Coa derradeira casa do Irixo, escomenza a serra, brava, adusta, forte, e misteriosa, que xa casi vai até perto de Silleda.

Ao deixar, pois, o Irixo e rubir á serra, escomezaba pra nos, a parte mais penosa, e a

mais seria da nosa pelengrinaxe. Tiñamos inda moitas leguas por diante pra chegar a Silleda, mais non tiñamos camiños nin xente que nos indicara si íamos ben.

Afortunadamente, levábamos unha boa carta de ruta, sacada do Fontán, que nos tiña de servir de «brújula» pra nos ourentar.

Non embargante, ao entrar na serra, entrou en nosco a preocupación. Tiñamos de andar moito e ben, pra que non nos collese a noite n-ela. A toda costa, percísabamos chegar a Silleda n-ista xornada, sopena de dormir a imtemperie. E isto pra nos non tiña nada de divertido. (A Seguir)

A Academia Española e os idiomas peninsulares

O actual Goberno, acaba de reformar o regramento da Real Academia Española no senso de que dende agora han ter obrigatoria cabida n-aquela docta corporación varios individuos que teñan realizado labor literaria en calquera dos idiomas que se falan na Hespaña ademais do castelán. Ao idioma galego correspóndenlle dous membros que naturalmente veñen a ser dous representantes oficiás do noso idioma no seo do organismo representación máxima do idioma oficial do Estado. A cousa é fondamente intresante e ten aspeitos que quixéramos, si poidera ser, tratar estensamente.

As mesmas ou parecidas mans que non fai moito tempo, quizais n-un momento en que así o consideraban oportuno, restrinxiron gubernativamente o uso dos idiomas rexionás, véñenlles agora, n-outro momento mais sereno e aceriado, a lles dar cooficialidade co idioma oficial encerrando o feito un fáctico e expreso reconecimento da verdade intanxible da existencia real dos mesmos idiomas. Existencia tan sólida e de tan firmes basamentos que non poden estar suxeitas a froques políticos nin variedade de apreciacións. A realidade ten mais elocuencia e mais razón que outros calqueiras argumentos que se quei-

ran buscar para defender una idea que o mesmo pode ser acertada que asentarse no maior dos erros.

Tiña de ser así e felicitémonos todos de que así fose. Pol-a parte que toca a Galicia, anque para nós, e nós xa sabemos quenes somos, non nos descubreu nada a cousa ten importancia extraordinaria pol-a categoría que lle dá á nosa lingua e pol-as ensinanzas e leicions que encerra para os que teñen do idioma propio un conceito de exceitiicismo, indiferencia ou despreocupación. Conceito de *dialecto* que poidéramos chamar.

A cousa realmente merece que a nosa vanidade de fomentadores e convencidos da realidade do noso idioma sintase arestora fondamente halagada, que celebremos con ledicia o bon acordo do Goberno e da Academia, que reclamemos atención encol do caso a aqueles que nos beizos levan sempre como argumento único e rebaixante a verba *dialecto*, e que no noso *Haber* anotemos este tanto que é un triunfo en toda a extensión da verba. E agora que falen e digan o que queiran os eruditos que toman como cousa de pouco mais ou menos a realidade do noso *idioma*.

VICTOR CASAS

17 de Nadal do 1483

Eis a data en que na praza de Mondoñedo foron vilmente aforcados o Mariscal Pardo de Cela e o seu inocente fillo. Todos sabedes, irmans, o significado que tal data ten para Galicia e as consecuencias derivadas de tan tristeiro acontecemento da nosa historia.

Adicade unha lembranza fonda ás vítimas d'aquela data fatídica para o noso pobo e pensade, ollando para o porvir, no que pasou e no que puido pasar se a traición que segou a vida do patriota Mariscal non segase tamén as arelas de liberdade que latexaban no seu xesto xurdió que produce en nós intensa emoción e igual sentimento.

Pardo de Cela é o faro lumioso que alumea o noso andar pol-a Terra Sacra e que hoxe resprandece mais e mais con motivo de se cumprir un novo aniversario da xurdia xornada epopéica galega.

LIÑAS DE LOITO

EN Ortigueira onde residía finou no derradeiro mes o señor Leandro Pita Sánchez Boado conocido pol-a intervención que sempre tivo no probrema agrario galego encoldo que tén publicado diversos traballos ademais d'outras materias de interés para Galicia.

Era un bon galego fondamente amante da nosa terra pol-a que ten traballado moito e moi querido pol-os labregos da comarca ortigueirán con quenes vivía intimamente.

Lamentamos profundamente a súa morte e acompañamos na dôr á súa distinta familia especialmente ao seu fillo Leandro segredario da Cámara de Comercio cruñesa e bon amigo noso.

Lecturas

AS NOVELAS "LAR"

O FILÓSOFO DE TAMARICA

por XULIÁN MAGARIÑOS NEGREIRA.

EIS o título e nome do autor da noveliña que LAR ven de publicar no seu número 27.

Xulián Magariños. Estamos diante d'un humorista formidabre e de corpo enteiro. Esa foi a impresión que nos causou cando revelouse no «Kalivera 30 H. P.» que tamén LAR deunos a conocer. Agora en «O filósofo de Tamarica» conságrase Magariños como experto escritor e conquire con xusteza o título de humorista de primeira ringla entre os nosos escritores que a tal modalidade literaria adicanse.

«O filósofo de Tamarica» é un traballo ategado de ouservaciós de fondo e culto humorismo que deixa no curso da súa lectura un intenso sabor a cousa boa, fina, que cautiva. O seu argumento e os paraxes da noveliña, sobre todo alguns que son dun formidabre acerto, tén total-as condiciós necesarias para ser un traballo ademirabre, ademiración que o lector sinte por quen tivo o acerto grande de a escribir.

Magariños tén abertas de par en par as fenestras da literatura que cultiva e olla ao lonxe con ollada segura e firme de quen chegará moi adiante. Os seus primeiros traballos así o aseguran e como él é novo e traballador temos ainda de agardar moito bon do seu raro talento e da súa xa consagrada maestría.

A nosa embora cordialisma pol-o novo e grande éisito conquerido agora e a seguir traballando con tanta xusteza e acerto.

Dr. MOSTEIRO

MÉDICO ODONTÓLOGO

Medicina e Ciruxía da boca

Electricidade :-: Rayos X

A CLINICA DENTAL MAIS COMPRETA
DE GALICIA

SÁNCHEZ BREGUA, 5 - 1.º

A CRUÑA

O PATRIMONIO ARTÍSTICO DE GALICIA

RECIBIMOS a conferencia lida por Anxel del Castillo no pazo municipal da Cruña, e mais tarde no Seminario de Estudos Galegos, de Santiago, impregnada por acordo do Concello cruñés, que deu así unha mostra do seu bon desexo de contribuíre á propaganda e divulgación da nosa riqueza artística e moimental.

A intensa e persistente labor do Sr. Castillo, tan estimada como importante, é ben coñecida non só dos galegos senon tamén das xentes de tol-os países que s'adican á estudos arqueolóxicos.

A súa catalogazón de moimentos galegos de todol-os ordes é tan importante e metódica, que sô no tocante á castros ten rexistrado mais de 750; e 300 igrexas meioevaeas, unhas 400 fortalezas, etc. en conxunto á rentes de 4.000 papeletas nas que figuran tamén pontes, casas señoriaes etc., expresando o lugar, parroquia e concello onde están situados. O Sr. Castillo foi director da catalogazón iconográfica de Galicia feita para os estudos universitarios de Cataluña, coa que outivéronse unhas 7.000 fotografías, e ten en estudo a impresión do índice moimental e artístico de Galicia. Agora vai ire á Francia para estudar a Protohistoria céltica e mais a arquitectura románica na Auvernia.

A conferencia a que nos referimos é un notable traballo que ten para nós o grande interés, aparte a divulgación dos coñecimentos artísticos e arqueolóxicos, do fondo sentimento que enchen as suas páxinas; e así dí ele que: «por cariño ás cousas da miña terra, veño d'antigo concedéndolles toda a importancia que a súa divulgación recrama, para que cantos sintan amor á súa terra e queiran coñecer o pasado glorioso da súa raza, atopen no caudal enorme e descoñecido da riqueza moimental e artística de Galicia, a testemuña dos feitos, o fundamento das espranzas nun rexurdir potente da nosa terra, a expresión histórica d'una personalidade endexamais perdida e sempre latexante, tan sentida por nós, que comprime o corazón, baña en bágoas os ollos e eisalta os nosos sentimentos, cando se fan vibrar as cordas mais íntimas da alma galega».

Ten outros belos párrafos que son coma unha visión real da nosa historia; unha evocación do pasado tan ben trazada que non resistimos á tentación de transcribir algún trecho, como por exemplo, este que sigue:

«Como bulen e que valentes se defenden os nobres desta terra galiciá, cando dende fora preiéndese xunguila ao destino doutros pobos sômente porque teñen un tirano que á forza ha de engazar na súa coroa, para mais avaloralá e mais herdanza ter que lles deixar á seus va-

salos, toda a terra de Galicia, compérola, inda que haxa necesidade de a soballar como reino, e como pobo que anulala!»

É merecente de gabanza tamén o concello da Cruña por dar publicidade á un traballo tan importante e interesantísimo baixo todol-os puntos de vista do galeguismo.

A Polifónica de Pontevedra

PRESENTOUSE na Cruña, traída pol-a Sociedade Filarmónica, o 30 do pasado Novembro. A espectáculo enorme que existía na nosa cápital por ouvir tan notabilísima agrupación revelouse no recital pois atopábase o Teatro Rosalía materialmente ategado d'un público selecto e intelixente. O éxito foi grandioso e a labor da coñectividade compensou con creces o desexo grande que había de a ouvir.

Cantou a Polifónica obras de Bach, Beethoven, Palestrina, Vitoria, Pedrell, Morera e outros maestros universás da música. Xa dende o comenzo do aito o público decatouse de que estaba presenciando algo grande novo e desconocido ás agrupacións galegas s mellantes.

Efeitivamente, sômentes con coñectividades

extranxeiras que por eiquí desfilaron pode ter certa relación a Polifónica e por comparanza mental lembramos a Capilla Sixtina, os coros ucranianos e outras. Hai na maneira de executar da Polifónica unha revelación de algo que xa sendo sinxelamente grande anuncia un futuro que se nos antoxa verdadeiramente formidabile que terá de causar fonda admiración en todas partes que se presente e mais en Galicia que aínda sabendo do que isto é non ollamos con frecuencia agrupacións d'este xénero e de tan grande valer. Como é de supoñer que hase de ir perfeizoando e adequirindo cada vez novos valores en todos os aspectos da súa artística labor non é aventurado afirmar que dentro de pouco chegará a se igualar a outras corales de fora da Terra. E isto que é a mais xusta gabanza que podemos facer da Polifónica despois de a ouvir, constitúe para Galicia un orgullo e unha honra que é preciso facer resaltar. Pontevedra, a bela e culta cidade galega, danos agora un exemplo que merece as mais calurosas gabanzas.

No medio d'un programa de obras alemáns, rusas, catalanas, portuguesas, italianas, e litúrxicas, cantadas nos idiomas orixinais, varias cancións galegas recollidas da cantira esgrevíala e inagotable do noso folk-loore, tal «Camiña D. Sancho», «Prende salgueiriño prende» e dúas que cantou de regalo tiveron nos beizos dos intelixentes cantores unha tan delicada interpretación, tan esmerada e perfeita que aínda sendo algunha d'elas baseada en motivos coñecidos liñan unha novidade e un sabor que fixo desbordar, en forza de emoción e admiración, o entusiasmo do público que premiou, tamén o fixo co'as demais obras; con formidables ovacións a inimitable interpretación. Nunca como d'esta vez tivemos a nosa música tan ben vestida, tan prodixiosamente presentada e tan propiamente interpretada. Foi elo algo que se arreda do corrente e que resulta non fácil definir. Pois a este tono todo o resto do programa.

Por si todo elo fose pouco hai que engadir a fastuosa, a subrime e fermosísimamente artística forma de se presentar. Castelao, o

xenialísimo e entrañable camarada, revelou unha vegada mais o seu inmenso valer, o seu xurdio gusto e a súa inmensa capacidade artística.

Pintou un decorado consistente n-un telón de xeito futurista, unha rúa compostelán, un pórtico románico e un rosetón que fixeron saír do público escramacións de asombro e admiración. Cando despois d'un momento de ficar apagado o teatro fíxose a lus e apareceu, encol de todo, o rosetón, todal-as mans n-un espontáneo movemento de admiración grandiosa xuntáronse para prorrumpir n-unha ovación unánime, grandiosa con chamadas ao querido Alfonso que saíu ao palco escénico a recibir aquel entusiasta homenaxe ao seu traballo imponderable. Non hai verbas que poidan expresar a grandiosidade da labor que Castelao fixo. É algo que sómentes téndoo diante dos ollos pode ter xusta expresión admirativa. Todo e en todos os aspectos constitúu unha formidabile festa de arte grande e pura. Saimos do teatro profundamente impresionados, emocionados e con pena de que non continuase mais tempo.

A nosa ledicia é inmensa por contarmos xa dende agora con unha colexividade propia do valor da Polifónica que fala moi outo do nome de Galicia e dará días de gloria á nosa terra.

Un xurdio aprauso e agradecemento que nos sal da alma para todos, para Castelao e para a formidabile agrupación da que forman parte moitos amigos nosos entre eles Antón Lousada Diéguez que a preside con acerto e entusiasmo e o seu director señor Blanco Porto rapaz novo aínda que nos demostrou ser un artista na súa exacta aceición da verba. Velahí un elemento valiosísimo que as nosas Diputacións deberan subvencionar dándolle medios para consolidar e perfeizoar as condicións enormes que posee e que d'abondo nos demostrou co'a labor que realiza dirixindo a Polifónica.

A Filarmónica cruñesa tamén o merece e fica obrigada, de non facelo a Polifónica pol-a súa conta, a nos repetir pol-o menos anualmente o grandioso concerto do día 30 que é un galardón preciado na súa historia.

V. C.

Fillos de H. Hervada

Casa fundada en 1865

A CRUÑA

FERRETERIA, QUINCALLA,
MUEBLES, MAQUINAS. PE-
DRAS Francesas PARA
MUIÑOS. ETC. ETC.

Grandes Almacés de Tecidos NUEVO MUNDO

Sección de Sastrería e confeccións

Inmenso surtido en panos da
Rexión e Extranxeiro. Confe-
ciónanse toda cras de prendas
para mulleres homes e nenos

San Andrés, 41 e 43—Teléfono 256

A. CRUÑA

Efectos Navales

de

FERRER E COMPAÑIA - SUCESORES

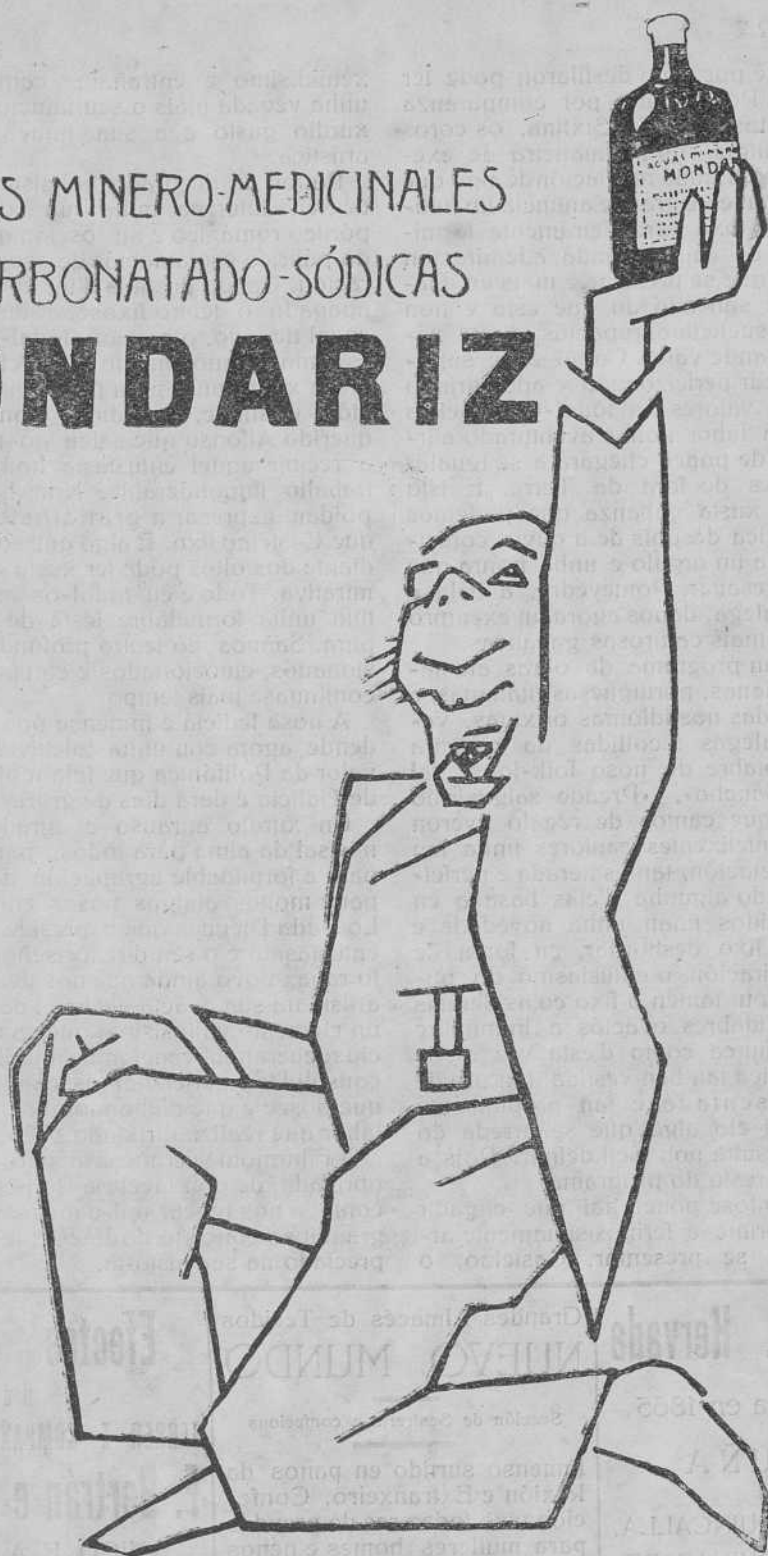
F. Bertrán e Mirambell

VIGO E A CRUÑA

Casa fundada en 1868

Artigos venerás para equipo da Marinha
militar vapores, barcos de vela
e pescadores

AGUAS MINERO-MEDICINALES
BICARBONATADO-SÓDICAS
MONDARIZ

Gran Hotel Balneario con todas as comodidades e adiantos modernos
Proprietarios: FILLOS DE PEINADOR
MONDARIZ (Pontevedra)